

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Doplněk k závěrečné zprávě mezinárodního auditu VaVaI v ČR za umělecké obory

Zadání pro mezinárodní audit bylo od počátku směřováno k analýze současného obsahu, metodě a praxi Registru informací o výzkumu (RIV) v oborech, o které pečuje Rada vlády pro výzkum, vývoj a inovace. Z této analýzy vyplynuly závěry a doporučení jednak mezinárodních expertů, jednak expertů domácích. Základním poučením je, že veškeré postupy využívající pouze jedno kritérium nevedou ke skutečně průkaznému a pokud možno objektivnímu hodnocení. Dále, že jednotlivé obory a segmenty výzkumu mají natolik rozdílná hlediska, že je nutné opustit jednotné a univerzální definice, všude tam, kde to odpovídá jinakosti segmentu. Dalším poučením z auditu je fakt, že každé lidské dílo v oblasti výzkumu je nutné hodnotit pouze a jedině zevnitř tohoto díla a nikoli pouze z aprioristických vnějších, zavedených a mnohdy jen tradičních hledisek, které vlastně kodifikují současný stav poznání a logicky se brání novým a doposud nezahrnutým poznatkům. Vnější hlediska jsou výhodná pro komparaci, ze které teprve mohou vyplývat poučení a poznání hodnot. Současně se tak ukázalo, že u nás nadále chybí alespoň obrysové zařazení a srovnání s tvůrčí činností v oblastech umění. Ostatně již mnozí myslitelé z počátků minulého století reflektovali poznávací potenciál umění. „*Dílo umělecké je výronem zvláštního poznávání světa i pravím dále, že je to poznávání právě tak samostatné a oprávněné jako poznávání vědecké.*“¹

Nikoli tedy v poslední době je zřejmé, že umělecké dílo (hodné tohoto označení) je prostředkem k poznávání světa, zvláště pak a možná nejpřesněji jevů týkajících se lidských bytostí jako jedinců i jako společenství. Mnohé země dnes tedy definují umění jako specifický, ale v mnohém zásadní a nenahraditelný prostředek lidského poznání v oblastech, které může umělecké dílo nejlépe a nejhlouběji zachytit, poznat a zachovat. V mnohých zemích je výzkum umění chápán třemi způsoby jako výzkum o umění, výzkum skrze umění a výzkum v umění a je integrální součástí celkového poznávacího procesu vědy takto rozvětvené a obohacené.

I umělecká tvorba jakožto součást poznávacího procesu by měla ovšem podléhat přehledné registraci a především hodnocení označující dosahovanou úroveň poznávání. Ačkoli v umění o relativnosti stabilních hodnotících měřítek málokdo pochybuje, je přesto potřeba formulovat takový systém kritérií nezbytná. Pseudoromantický názor, že genialitu tvůrců nelze jakkoli měřit, protože přesahuje myslitelné hranice, je dávno překonaný. I tato tvůrčí činnost se musí snažit definovat svá hlediska a definice, které se o maximálně možnou

¹ MASARYK, T. G. O studiu děl básnických. 2. vyd. Praha: Gustav Voleský, 1926, s. 13

objektivitu alespoň pokusí v rovině a s ohledem na reálný stav poznání, především pak na komutativní hodnotu díla či výkonu a to jak po stránce obsahové, tak i po stránce formální, které obě tvoří nedílný celek. Základní je v tomto případě jistě přístup skrze více kriterií, protože jen tak lze umělecké dílo objektivněji zachytit z hodnotícího hlediska. Pomocí matematických metod (prof. Saatyho např.) pak lze tato uplatněná hlediska převádět do bodových hodnot. To je ovšem dlouhý proces hledání, který u nás existuje teprve v pilotní podobě projektu Registru uměleckých výsledků. Zkušenosti z Rakouska, Slovenska, Srbska, Finska a jiných zemí mohou být a jsou již výhodnou inspirací. Je nepochybné, že potíže s nalézáním a hledáním výkonových parametrů jsou obecně všude velké až obrovské, ale potřeba je nacházet, definovat a používat ještě větší.

Proto komise expertů doplňuje svá doporučení i o tuto uměleckou oblast lidského poznávání, přičemž v této oblasti je právě v projektu Registru uměleckých výsledků nalezena řada principů a postupů, které mohou být inspirací i pro hodnotící kriteria v klasických vědeckých disciplínách.

prof. Miloslav Klíma, AMU